

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

Брой 3. У Сомбору 15. Фебруара 1867. Год. IX.

Школски Лист излази месечно дваред: сваког 15. и последнѣг, а Пријатељ србске младежи излази као додатак школскога Листа. Цена е за оба Листа 4 фор. на годину.

ПРОШЛОСТ СРБСКОГ ПЕДАГОГИУМА

БЕСЕДА НА ПЕДЕСЕТОГОДИШЊИЦИ

Србског Учитељишта Сомборског
о Св. Сави 1867. год. говорена.

(Продуженѣ и свршетак.)

Несторовићева смрт, после кое се звање врх. управитеља школског 16 година стално попунило није; слабо материјално стањѣ професора препарандије; непризнаванѣ њихових заслуга у народу, а особито неугодно расположењѣ неких тога времена знатних Србаља према овоме народном заводу; учинише, да е од 1826. године учитељиште ово венути и опадати почело, тако да се мало доцније ни они нису већ више одржану његовом надали, кои су дотле са самопрегоревањѣм у њму професорске дужности вршили били!

Двоица од првих професора, и то најпре године 1825. Булић, а затим године 1830. Живковић преселе се у вечност, оставивши свое породице у очајном стању потребитости; катихет Павао Атанацковић год 1829. ступи у монашки чин у манастиру Крушедолу; професор Педагогије Исайловић год. 1830 отиде на позив кнеза Милоша у Србију, да тамо школе уређује, а новонаименовани професор др. Стефан Прерадовић после кратког службованя год. 1830. упокои се.

У ово најнезгодније време сачувао е од коначне пропасти учитељиште србско други катихет Авраам Максимовић, онај исти кои е и у почетку много допринео био, да се завод овај у Сомбор пренесе, и кои е сад као едини професор са два

заступника: Мойсеом Игњатовићем учителѣм новосадским и Гавром Максимовићем учителѣм сомборским придржао у животу учитељиште ово, док за њѣга нису бољи дани наступили били.

Ти бољи дани наступили су на измаку 1831. грађанске године, кад е 28. Новембра у присуству овдашњих отличних грађана за професора педагогиче, метода, историе и рачуна уведен г. Трифон Атанацковић; Децембра 16. те исте године започео е предавања из славенског и њмачког езика и земљописа професор Василие Лазић, а последњѣга дана исте године на место већ пре тога упокоеног местног управителя уведен е овдашњи велики судац варошки Јован Михайловић.

Ова господа, — којима се у години 1834. придружио као професор мађарског езика г. Никола Михайловић — сматрати се могу као обновитељи нашег учитељишта, које су они од пропасти сачували и дуже времена у њму делуюћи у добар га ред довели, те учинили, да е младеж србска у то време из свию краева Угарске, Срема и Славоние овамо врвила, да се ту педагогичним наукама на матерњем езикау учи и за учитељство приправља.

На свршетку школске 1840. године прелазком професора Лазића у Србию упразниѣно место заузме Јован Берић млађи.

Године 1841. прими управу србских и романских основних школа и приправничких завода г. Евѣније Ђурковић. Глас о сталном попуној врховног управитељства школског примљен е у приправничком заводу с највећом радошћу, ер тим се отворише изгледи, да ће се од Несторовића започето дело народне просвете продужити с бољом срећом и с бољим напредком! Тек ове године добило е заведенѣ наше свой званични печат. — У Јунио месецу исте године овдашњи учитељ рисовања Лазар Баић одпочео е из сопственог побуђенија приправнике у красопису вештбати.

До тога времена примани су били у учитељиште наше и такови младићи кои су само основне школе свршили, а тада изиђе наредба по којој е сваки приправник 4 гимназијални разред пре ступања свога у учитељиште свршити морао.

Године 1842. на место преминувог (9. Јунија) местног директора Михайловића постављен буде (24. Јулија) сенатор сомборски и окружни школски управитељ Ђорђе Петровић.

На измаку исте године професори Трифон Атанацковић и Никола Михайловић даду оставку, почем е први пред тим капетаном, а други бележником сл. кр. вароши Сомбора постао.

Године 1842. Децембра 8. уведен е за професора педагогике, метода, земљописа и мађарске граматике г. Јован Чокор бивши дотле професор гимназије новосадске.

По смрти професора Берића на почетку 184 $\frac{1}{2}$ школске године постане привременим професором Јован Грочански адвокат. Јулија 13. године 1845. преселио се у вечност катихет Авраам Максимовић, који е 15 година са особитом ревношћу и трудољубивошћу у овом заводу народу свом послужио. На место његово дошао е за катихету парох овдашњи Јован Теодоровић, а Грочанскога заменуо е у почетку 184 $\frac{1}{2}$ школске године г. Јован Турак бивши пре тога подбележник сл. кр. вароши Стојнога Београда, почем се пред тим за професора позвани адвокат Теодор Прокопчанђија звања овог ние хтео примити. —

На предлог кр. саветника и школског врх. управителя, да би се србско учительште по начину новозаведених римских препарандија у Угарској преустроило, држан е тога ради договор у заводу овом 16. Нов. 1845. под председничством управителя Ђорђа Петровића у присуству професора и призвана на то три отлична Србина: Николе Шимића сомборске главне школе управителя, Давида Коњовића вел. судца и Трифона Атанацковића капетана вароши Сомбора. На овом договору свршено е, да се сви дотле у учительшту овом предавани предмети — осим свилоделства — и унапредак задрже, а притом да се придода природопис, природословљѣ, наука о домаћем газдовању, о рукоделству, о лечењу рана на людма и на домаћој стоки, и тумачењѣ урбарских закона. Уз то се поднесе молба највисшој земалској власти, да се наставницима овога завода пристойна плата — у колико школски фонд не би у станю био ову подмиривати — из државне благајнице определи, од куда се и римске препарандије у Угарској издржавају. — Договор овај остао е без сваког успеха.

Године 1847. прими привремену управу завода професор Чокор, — за катихету наименован буде преч. г. Урош Стојшић парох сомборски а месеца Марта 1848. постане професором г. Теодор Живковић.

Због покрета од године 1848. прекинута су у Маю те године предавања, и започета су тек у Новембру године 1849. којом приликом — на место професора Живковића, који е одступио, постане заступником едне професорске катедре г. Лазар Баић.

Године 1852. земалска школска власт войводства србског

постави за управитеља учитељишта нашег блаженопочившег протопресвитера сомборског Василија Ковачића, а пошто у Октобру 1853. професор Јован Чокор оставку даде и у монашки чин ступи, уведен будем ја за привременог учитеља, и уз остале прописане предмете, из сопственог побуђења почнем предавати србско езикословљѣ, које се дотле у овом заводу учило није.

Покрет од год. 1848. много је учитељишту нашем шкодио и назад га бацио, али се оно трудом своих наставника, а особито ревношћу г. школског саветника дра Ђорђа Патошевића после неколико година сасвим опоравило и у цветуће стањѣ поставило.

Година 1857. остаће златним словима уписана у лѣтописима србских народних школа, и напосе учитељишта србског. Те године у пролеће постао је и кр. школским саветником у войводству Србији г. др. Ђорђе Патошевић, који се одма постарао школе србске у бољи поредак довести, и на место застарелог нов разумни начин обучавања у наше школе увести. За извести ову своју намеру, држао је господин овај у лето год. 1867. предавања из новог метода на учитељским састанцима у Вел. Кикинди, Сомбору, Новом Саду и Темишвару. Ова предавања покренула су из дуготрајног мртвила нашу србску школу, и учинила нову епоху у просветном животу народа србског.

Септембра 8. године 1857. пресели се у вечност Василије Ковачић управитељ учитељишта овог, и прими привремену управу преч г. Урош Стојишић, а на почетку шк. године 1857. поверено буде мени предавањѣ главних учевних предмета: педагогије, дидактике и метода уз остале предмете, које сам дотле предавао.

Од 19. Јулија до 1. Августа 1858. држан је овде шестнедељни практични учитељски течај, на коме је до 150 учитеља из разних крајева присуствовало. Слѣдујуће две године поново су држани четирнедељни течајеви за оне учитеље, који на првом пису били.

У течају године 1861. и 1862. по ревностном настојању г. кр. саветника др. Теодора Мандића, и школског саветника г. Патошевића, установи племенити в. кикиндски србски округ закладу од 12.000 форинти а. вр. да се из њѣ професорима овог завода плата поболша. На исту пѣл, и под условом, да завод овај у Сомбору остати има, определи благоизбрана общтина сомборска годишњи прилог од 315 ф. Около

тог времена завештали су такође: г. Кузман Рацковић адвокат из Кикинде, и общтина кикиндска и падейска овом народном заводу давати годишњѣ прилоге кои се на набављањѣ књига и осталих средства за ученѣ употреблюю.

Године 1862. Октобра 22. ступило є у живот садашњѣ устройство србског учительско приправничког завода, коим є завод овај према садашњим потребама и околностима народа нашег уређен тако, да сад већ у свима крајевима Србства, свию отличних и правих родолюба поверенѣ и заслужено уважаванѣ ужива, коє се и одтуда види, што се ове године у учительишту нашем налази питомаца не само из разних предела оностраног народа нашег, него и из јуначке Црне Горе, и из кнежевине србске, и што се сходно потребама девојачких школа летос по усрдию наставничког збора образовао ванредни течай, у коме се србске кћери за учительице и воспитатељице приправляю.

Честита общтина сомборска желећи да овај народни завод за свагда у Сомбору остане с великим жртвама подигла є и с школским намештаєм красно снабдела ово здание, у коє смо се 6. Октобра 1863. уселили, и коє сада међу храмовима просвете код оностраних Срба, по спољашњѣм изгледу свом, єдно од првих места заузима. За ову родољубиву жртву нека буде врстной общтини овой слава и хвала у народу нашем.

Сад нека ми є дозвољѣно, многууважени зборе, пажню вашу обратити на ту околност, да є промисао божиј єдног од првих и најревностнијих делателя у овом народном заводу, на велику корист нашега учительишта а на дику и понос целога Србства, све до данас у животу задржао. То є први професор и катихет србског педагогиума, садашњи високопреосвештени епископ бачки Платон, кои є 17 најлепших година младости своє у овом заводу делајући провео, кои є у старости својој доживио, да є посредством њѣга садашњѣ устройство учительишта србског извршено, и кои є осниванѣм Платонеума т. є закладе, из коє осморица сиромашних и доброучењих се приправника рану добиаю, запечатио свою љубав к овом институту, у коме є пре 54 године јавни наставнички живот започео.

У колико нам є жао, што на овой педесетогодишњици нашеј велики овај добротвор народни због дубоке своє старости и удалѣности присуствовати неможе, у толико се исто радуємо, што нам є овај Нестор педагога србских још у жи-

www.uвоту, и желимо, да га Господ Бог на славу србског рода и на ползу овога завода и нѣгових питомаца још на многа лѣта у здрављу и у животу одржи.

Као што је промисао божји првог професора Педагогике до данас у животу оддржао и у народу нашем славно прославио; тако су и од првих питомаца овога завода, сад после 54 године, у колико ми је познато, двоица још у животу, од којих је едан пречастни господин Никола Јоановић златним крстом за заслуге украшени члан консисторије темишварске парох и школски управитељ у Св. Петру у Банату, а други је родитељ господина садашњег управитеља овог завода, преч. г. Тимотеј Бранковић парох севѣански и члан консисторије Бачке.

Од године 1814—1826. редовно су учительске науке свршили и сведоче о учительској способности добили 175 кандидата. Од ових је сада едан православни епископ, двоица су протопресвитери, а неки су и сада у животу находећи се свештеници и учитељи. Међу покойнима споменути нам ваља бившег земалског саветника у Србији Лазу Зубана, и пре неколико година у вечност преселившег се архимандрита хоповског Севастијана Илића, који су обојица године 1814. у Сент-андреји учительске науке свршили.

Од године 1826—1855, — нерачунајући овамо годину 1830. — редовно свршише приправничке науке 503 кандидата од којих је едан земалски саветник у слободној Црној Гори, а многи су и сад служећи свештеници, учитељи, бележници и други званичници.

Од године 1855. до свршетка 1866. проглашени су 169 савршених приправника за способне учитеље, који сада у народу нашем многотрудно звање учительско одправљају.

Од постанка дакле препарандије до данас изобразило се у ншој 847 србских синова за свето и велеважно учительско звање, и у колико се знатна већина међу овима у служби учительској показала и сада показује, у толико завод овај — држимо — да заслужује место у реду других просветних завода србских, и уважавања код обштина и сународника наших!

Многоуважени зборе! Кратки преглед повестнице и развјетка нашег учительишта србског свршио сам. Преглед тај довољно показује, како је завод овај половину столећа у овој вароши навршио изражавајући роду србском ваљане учитеље; како је он у новие време пажњу народа нашег на себе обратио, и материјалном подпором овдашњег србске обштине и плем.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

велико кикиндског дистрикта, трудом наставника а особито врстном управом и отчинским руководењм најотличнијих србских мужева у цветуће стањ постављн.

Остае нам јошт желити да се по заключеној народног сабора од год. 1865. нова катедра за природне науке и за економију оснуе; да се течай приправнички с једном годином распространи, да се учебници наука педагогичних што скорие на свет издаду; а особито да се србске обштине и богати родољубци, по примеру великог добротвора епископа Платона, постарају основати што више стипендија за ученике овога завода, — које би стипендије овде и најнуждније, и по народ најкористније биле. — Желити је напоследку, да се одабрана младеж србска одсада из свију крајева Србства у ову учитељску школу стиче; пак ће онда, надамо се, учитељиште ово наше у другој половини свога првог столећа много напредније бити, и из њга ће како ово страни народ наш, тако и остала браћа наша, која су просвете жељна, — ваљане учитељ и васпитатељ младога нараштаја добити моћи.

Дай Боже да се ове жеље наше што скорие у најлепшем смислу остваре и испуне!!!

В.

Како се има учитељ владати према дечијим родитељима у школи.

Родитељи дечији обично долазе у школу кад децу први пут у школу доведу и на почетку сваке године кад се деца уписују, притом после детинј болести, и кад им се чини, да је учитељ отвећ строго дете њихово казнио.

Кад родитељи дете у школу доведу, учитељ треба да их учтиво предусретне, да им изјави радост своју, што они своје детенце његовом стараној и надзору повѣравају, да их упутити, да дете приљжно у школу шилу од прилике овако: „Мени је врло драго што сте вашег сичића у школу довели. Ја ћу се трудити, да га полезном знању научим, и да га васпитавам и на добар пут настављам. Молим вас само га уредно у школу шалјите, и сваки дан питајте шта се у школи радило, шта је тај дан дете ваше чуло и научило, и шта је за лекцију задано. Изволите ме и чешће походити и за своје дете запитати, а ја ћу опет од моје стране све оно јављати вам, што опазим,

да се на благо сина вашег (или кћери ваше) клопило буде; ер само онда може ученик у воспитаню и ученю напредовати, кад се родитељи и учитељи споразумѣваю и заеднички о благу детета труде.“

Кад се кои ученик разболи, треба да га учитељ походи упућујући прости родитељ да се на лекара обрате и да дете по овога упутству лече, а кад дете оздрави па у школу дође учитељ треба да с њиме, и с родитељима такође благо поступа, и да дете опомене на благодарност Богу што га е милостиво изцѣлио и здравлѣ му повратио. —

Кад се родитељи на учитеља због строгог поступања тужити имаю, то обично иду школском управителю на тужбу. У том случаю нека управитељ преслуша мирно тужбу, па онда ако е тужба уместна, нека умири раздраженог родитеља на овај начин: „Врло ми е жао што се у школи нашој таково што догодило, ал и ви сами знате, као родитељ, како е тешко и двоє троє деце у реду држати, па размислите, да е у школи јошт теже с толико многим децом на край изићи. Ослоните се на мене, а ја ћу се с г. учитељем разговарати о овој ствари, и надам се да у будуће никад више нећете имати повода на њѣга се потужити.“

Ако пак отац или мати у злу срдцу у школу дођу и самог учитеља пред децом нападну, то ће најболѣ бити да их учитељ одведе у своју собу и да од прилике у горе наведеном смислу с њима разговара, а нипошто нека нападания њихова грубим речма не одбиа. — У обште пак нека се учитељ клоне сваког онаког казненя, кое би здравлѣ дечије повредити могло, и нека строжије казни извршую пред дотичним родитељима, или нека таково казненѣ овима оставе.

Гдекои пут се догоди, да отац или мати дођу учитељу и туже се да им дете ништа незна, а да е код пређашњг учитеља много више и болѣ учило. У овом случаю препоруче се учитељу да прибере себе, и да у највећој тишини разложи родитељима узроке због коих дете њихово најболѣ неуспѣва, нека им каже да се он око свию ученика еднако труди и све заедно учи, нека им покаже из каталога колико е пута њихово дете од школе изостало, и како није пазило, или нека их запита, да л' они сваки дан дете питаю шта се у школи ради, и шта е задато за читањѣ, писањѣ и ученѣ код куће; притом може учитељ увести родитељ у школу и прозвати другу децу, нека виде како ова уче и у наукама напредую. Овако ако се

буде учитељ озбиљно и с важношћу али ипак учтиво и с пристойношћу бранио, родитељ ће умирити, и ови ће од часа болђе настојвати, да им деца у школи пазе, а код куће задатке брижљиво израђују и лекцију приљжно уче.

Уобште у сваком одношену према родитељима децима треба учитељ да се учтиво и пристойно понаша, тако ће и себи и школи подпуно и достојно уваженђе задобити и отдржати.

Маня пословна писмена.

(За старије разреде основних и за недељне и шегртске школе.)

Домаћи рачун о приманю и издаваню.

(Продужено из броя I.)

На крају године склопи се рачун од свих 12 месеци, по овом образцу.

1866	Преглед од мањих месечних издавања	фр.	нв.
Јануар	По гласу листа 1, из књиге издавања	8	5
Фебруар	„ „ „ 2 „ „ „ н. п.	7	65
Март	„ „ „ 3 „ „ „	8	40

и тако далђе редом по месеци, на дну сума, шта износи свега.

Већа издавања бележе се башка по овом образцу:

Већа издавања

1866	Попис предмета	Дрва		Рана и пића		Слуге, данци, репарације	
		ф.	н.	ф.	н.	ф.	н.
1 Јан.	Слушкињи плаћен квартал					15	—
8 „	3 хвата дрва по 12 фор.	36	—				
13 „	Порез и обштински данак					12	66
24 „	5 центи брашна по 5 ф. 50 н.			27	50		
„ „	1 пласт сена			24	—		
27 „	Нова пећ у велику собу					15	50

Свега |36| — | 51 | 50 | 43 | 16

Тако се уписује сваки месец башка.

WWW.UNLIB.RS На крају године склопе се сва већа и мања издавања по овом образцу:

Преглед од свих издавања		фр.	нв
Сва мања издавања по гласу листа н.п.:		96	—
За дрва све издато „ „ „		144	—
За брашно „ „ „ „		120	80
За пићу марве „ „ „		207	35
За оправу куће „ „ „		84	54
За порезу „ „ „ „		113	26
За плату слушкинђ „ „ „		66	—

Свега 831 ф. 95

Сваки занатлија треба да води башка књигу о своим занатлиским приманњима, и у њој ваља за сваку своју већу муштерију да остави по 1 лист, а мањ муштерије да уписује по две и три на једну страну, и то по реду азбучном, како би кад устреба лакше наћи могао н. п. по овом образцу:

1866	Име	Ствари	Износ	плаћено
Јан. 2.	Г. Коста Савић трговац	1 душанка од чоџе	45	—
		1 чакшире црне тоск.	12	—
		1 прелук бео пик	6	—
Фебр. 10		1 чакшире мрке	12	—
Март 12		1 огртач пролетњи, чојн	30	—
Свега			105	105

Расправа из црковне хронологије. *)

Хронологија је наука која нас учи како се време збрја.

ВРЕМЕ је нешто цело, које се свагда у прирашћењу и умалењу налази; или време је мјера међу двама движењима. Мере времена су: часоџи, дани, седмице, месеци, године, кругови и епохе.

О ГОДИНИ. Година се узима по течењу месеца и сунца. Месечна година састоји се из 12 месеци синодични, и има 354 дана, 8 часова, 48 минута и 36 секунда. Или обично састоји се из 12 месеци који бров ово 29, ово 30, али свагда 354 дана.

*) Види Школски Лист 1866. стр. 329. и 362.

Сунчана година састои се из 365 дана, 5 сати, 48 мин. и 49 секунда, у којима сунце по видимому свој течај свршуе.

Грађанска или Јулијанова година састои се из 365 дана и 6 часова, кои часови сваке 4-те године сачињавају едан дан, и овај чини да е свака четврта година преступна.

— Јулијанова година зове се зато, што е по заповѣсти Јулија Кесара, Созигеном, египетским астрономом, по течају сунца исправљена године 45-те пре рођења Христова. Јулијанова година дужа е од сунчане или праве године за 12 минута и 11 секунда. Разлика е ова од године 325. у којој су св. отци на никејском првом всел. сабору при определению празновања свете пасхе сувишак тај избадили, до године 1582. после Хр. 10 дана причинила. Отци никејски положили су равноошје пролѣтно на 21. Марта, али сувишак овај од 12 минута и 11 секунда проузрокова, да се године 1582. равноошје не на 21. него на 11 дан Марта пренесе.

Преступна година дознати се може ево овако: Годину коју знати желиш е ли преступна подели са 4 па ако ништа доле не остане, онда е знак да е преступна. А ако број какав остане, да се поделити неможе, то тај заоставши доле број показуе, са колико е година напред преступна година била.

Н. пр. Е ли преступна 1867. година? $(1867 : 4 = 466)$ Ни е дакле преступна, но била е пре три године.

Да видимо 1868. е л' ова преступна? $1868 : 4 = 467$. Ни е ништа у остатку остало, дакле е преступна.

О КРУГОВИМА. Круг е извѣстни број година непрестано текући, и ест: круг година, индикта, сунца и месеца.

Круг година ест течај времена, кои се из 532 год. састои. По истечению ови година, кругови сунца, месеца и броеви неделни заедно и опет на ново са првим броем започино се. Да се круг година састои из 532 године, зна се од туда, што се круг сунца састои из 28, а круг месеца из 19 година, пак ови кад се међу собом умноже, изађе збир 532, $(28 \times 19 = 532)$. Да би изнашли колико е кругова година од створења света, па до данас прошло, нужно нам е знати, која е година од створења света у оној години од рођења Христова, у којој тражимо, колико е кругова протекло, и у ком се кругу сад налазимо.

Кад годину од створења света тражимо међу годинама од Р. Х. онда години Р. Х. којој тражимо год. од створења света

додамо ону годину у којој се Христос родио, а он се родио 5508. па сума показује тражену годину од створења света н. п. у години 1867. која је година од створења света? $1867 + 5508 = 7375$ ово је сада година од створења света.

Ако годину од Р. Хр. међу годинама од створења света хоћемо да дознамо, то одузмемо од године створења света ону годину у којој се Христос родио, па остатак открије тражену годину. н. пр. $7375 - 5508 = 1867$ ево дакле ово је година од рођења Христовог.

Колико је кругова година од створења света прошло и колико смо година ушли у нови или виши круг дознаћемо, кад годину од створења света поделимо са 532 као са подпуним кругом година, количник ће показати колико је кругова прошло, а остатак показаће, колико смо година већ у нови или већи круг ушли. У оној години која се са 532 подели без остатка, свршен је круг. Н. пр. Да видимо у овој години 1867 од Р. Хр. или од створења света у 7375. години, колико је кругова прошло: $7375 : 532 = 13$. Овај је рачун показао, да је од створења света до сад прошло подпуно 13 кругова и да смо у 14 круг ушли на ново са 459 година.

Колико треба година да се овај 14 круг доврши то се дознаје одузимањем, кад се од 532 као подпуног круга година, одузме свота која показује колико смо година ушли у овај нови круг т. е. 459; остатак показује колико још година треба да протеку, да се круг изврши. н. пр. $532 - 459 = 73$.

Кое ће се године круг 14 свршити то ћемо пронаћи: кад напишемо текућу год. од створења свѣта, па јој додамо оне 73 године, што су по одузетом 459 од 532 заостале и саберемо, онда ће свота тражену годину показати. н. пр. од створења света $7375 + 73 = 7448$, а од рођења Христовог $1867 + 73 = 1940$. Ове ће се дакле 7448. од Адама, или 1940. од Р. Хр. круг 14 свршити. — То се засведочити може овом пробом: Годину од створења 7448 поделити ваља са кругом година 532 па ако ништа неостане, знак је да је круг свршен; дакле: $7448 : 532 = 14$.

(Продужиће се.)

Д о п и с и.

І. Б. У Сомбору 10. Фебруара. Омладина наша по свима местима, где се находи, здружује се у дружину, за моћи тако што више и што боље своје миломе роду користити. Истина да је омладина у зачетку те помисли дегде и на препоше наилазила, али показана слога и племенита намера нѣна све је савладала. Тако данас радује се и мало

и велико, кад се чуе, да се омладина у једну свезу у један јак ланчани удружено споила.

Овде код нас има на броју много омладине и учене и радене, али некако досад провођаше своје дане — у стесњеној тишини.

Но сад се и она пренула — скинула је с лица ону тамну копрену, латила се заједничка посла — сложила се у једну дружину, да тако уједињеним силама својим припомогне к развоју и напредку србства.

А Србин, кад се посла тичућег се србства лати, он га брзо, ваљано и узорито сврши.

Тако је наша удружена омладина у прошасту недељу 5 Фебруара дала сјину беседу у корист правне академије србске. Беседу је отворио г. Исидор Стојковић са „поздравом“ у коме је нацртао значај србске беседе и важност правне академије србске напоменувши уједно првог основатеља њеног. Поздрав овај примљен је са одобравањем, и с усклицима. „Шта ћу тиш Србице“ одпевао је лик да неможе лепше бити, под управом нашег вештог коровође г. Н. Груића. — Увертуру из „Царкаскињ“ од Д. Обе-а свираше на гласовиру племенита и врстна госпођа Софија Веселиновића са г. Маршалом. Познавајући врло ову Српкињу као вештакињу на гласовиру у напред знајасмо да ће нас подпуно задовољити, као што и беше. — „Ђурђев-дан“ од И. Јовановића декламоваше мала Милана ћерка родољуба нашег господина Ђуре Кирковића. У највећој тишини слушамо је где она онако живо па вољно говори; у човека најтврђа срца треперила је суза. Завршетак беше бурним плъсканјем пропраћен али и „нано“ викаше публици „нано“. Но она изишавши обрадова публику декламујући другу песму „Анђе Срба“ од И. И. Публика пак усхићена њеним говором захтеваше и викаше „још један пут, још“. Милана је морала опет изићи и опет издекламова песму „Делија Девойка“ од И. И. Бурном и дуготрајном „живела“ једва би крај. Међу тим раздаваше она песму „Ђурђев-дан“, која се овде штампала. — „Србске народне песме“ од К. Станковића одсвира на гласовиру вешто и лепо отлична госпођица Дафина Лалошевића. — „Исток“ од П. Деспотовића ставио је у два гласа г. Н. Груић, коју песму он с гђом Софиом Јорговића одпева у врло пријатном гласу тако, да се публици јак допало. — Народну песму „Сестра Ђурковић-сердара“ декламоваше ваљано г. Е. Вујић. — Опет свираше фантазију „Ла Странијера“ од Талберга гђа Софија Веселиновића, праву своју вештину показавши на тешком овоме комаду. Она лако ступи руку, они ситни па умилни звучићи што у једној једини текоше — што се низаше као ђинђуве, занеше душу и срце свију слушаца до изван себе. Би крај — пренуше слушаоци и одобравањем с плъсканјем и виканјем „живила лична Српкиња“ орило се по дворани. — Напоследку укаже нам се опет лик под управом г. Н. Груића и одпева песму „Звоникарџи“ од Рихара. На опште захтевањем публике одпева лик другу песму „Надежда“.

За овим изиђе г. председник Др. Никола Максимовић и рекне, да су овој омладини са више страна путем брзојава стигла честитаня. Прочитао их је и свако беше са громким „живили“ примљено.

По томе је свршен први део беседе, који је сваког слушаоца душу уздигао а срце сасвим раздрагао. А и како да не, кад над нама саме небеске милине лебдиаху. Ништа се сада немогаше чути, до под-

пуно задовољство и похвала омладине а и жеља да што прие она опет оваку беседу даде.

Публике беше дубком пуно. Кад е човек с преда на седеће Срб-кињ гледуо, учинило му се читаво море, кое се у кориту своје люлюшка, а много — утесићно — стојеће людство, изгледаше као сте-ић око мора. Многи страни дођоше да буду учестници и живи сведо-ци ове сјајне србске беседе, међу којима смо са особитим умилењм гледали врстног Србина Госп. Петра Заку Байшанског, кои е са сво-јом отличном породицом чак из Байше на ову светковину дошао.

Други део беше игранка. О нђојзи ми недопушта задатак овога листа опширно говорити; напоменућу само да се „коло“ уз гайде и-грало, а здравце при одмору текоше една за другом: народу срб-ском, основателю Академие високопреосвештеном Епископу Платону Атанацковићу и многим другим знатним мужевима србским.

Приход е врло велики, из кога овдашња омладина по хришћан-ској дужности 30 сироти душа за неко време зарануе, а сав остали чист приход с добровољни прилози уедно опремиће се својој цели.

Др. Н. Максимовић, као председник одбора, кои е Беседу ову природно, добио е следеће писмо од Нђгове Светости Господина Саму-ила Маширевића, патријарха србског:

„Благородный Господине! Слѣдуюћи позыву управляюег Одбора на Беседу, кою србска Омладина наша, у користь фонду правне Ака-демие Србске, у Сомбору дае, и уважаваюћи дѣль, кою е Омладина на-родной той забави предпоставила, захвалюемъ на вниманію мени учи-ићномъ, прилажем овде 25 ф. и желимъ, да милостивый Богъ трудъ Омладине Сомборске благослови, плодове труда умножи, и ревность Омладине наше на добротчиство подигне, одржи и укрепи.

Съ любовью и архипастирскимъ благоволеніемъ есамъ вашъ най-доброжелателниі

У Пешти 6. Фебруара
1867.

Самуилъ Маширевић с. р.
Патриархъ.“

Ово е писмо юче 9. Фебр. о. г. у седици „шахске дружине“ у присуству 50 чланова, многих грађана и племенитих госпођа и го-спођица овдашњих прочитано, на кое се светом патријарху свечано „многая лѣта“ одпов и уедно закључи, на штедром дару овом и осо-бито на тим побудителним речима првосвештеника србског адресом захвалити се.

П. Из Сирига. Код нас има доста породица кое славе св. Ни-колу као свое крсно име. Вредно е дакле да за пример наведем едан дом, у ком се есенас св. Никола славю. Наш селянин и врстни Ср-бин Макса Недельковић као до сад, тако и ове године по могућству свом славю е свое крсно име. Ту беше између више звани гостию и наш млади свештеник частни отац Александар Поповић, кои предсе-даваше у друштву смерно и на узор скупљним гостима. После обеда по жељи домаћина буде резанъ колача, а по свршетку овог обреда, приповеди наш млади свештеник скупљним гостима, живот и дела све-тителя, упућуюћи их, да се угледаю на врлине нђгове, живот и дела све-тителю, упућуюћи их, да се угледаю на врлине нђгове, да би и ми могли врлинама нђговим слѣдовати, валя нам се посредством школе и св. цркве учити, да би нам школа врстне потомке одгајала, нуж-

дан јој е душевни материял — наука а, како видимо, у садашњем времену „Школски Лист“ највише материяла приноси нашим школама; ал да би се овај лист могао материялно издржавати, треба да му сваки Србин слогом у помоћ притече. На овај позив одазва се домаћин, пак с њиме и гости, на добровољни прилог за издржавање Школскога Листа, као што слѣдују: Частни Г. А. Поповић парох и катихет 2 ф. Елена Поповића 1 ф. Макса Недельковић (домаћин) 2 ф. Маца Недельковић 1 ф. Ђира Недельковић ученик I. гимн. разреда 1 ф. Порфириџ Пакашки школски старатељ 2 ф. Ана Пакашка 1 ф. А. Стефани бележник 1 ф. Игњат Фау (Чех) надзорник на желѣзници 1 ф. Павле Сорат (Мађар) 1 ф. Самуило Белеслин 1 ф. А. Миланов 1 ф. Ђорђе Недельковић 1 ф. А. Тодоров 50 и Никола Марковић 40 н. Самуило Петровић 20 н. Ђенадија Недельковић 20 н. Ђорђе Петровић 20 н. Илка Белеслина 50 н. Велько Поповић учитељ 2 ф. Свега 20 ф. а. в. р. — Новце ове по жељи дароватеља шилџ сл. уредништву с тим, да се за њи у текућој години 1867, србским сиромашним школама или учительима Школски Лист на дар од поменутог свечарског збора шилџ. Овако би ваљало мислим и по другим местима слављени крстног имена проводити сабиранџм прилога на добре цели. *)

А. У Парцу 30. Јануара. Као што е познато ми смо остали без храма божјег, ког су поунијањени Романи себи неправедно присвоили, но при свем том ми смо се ипак одржали сви у нашој православној вери тврдо и постојано. Лане баш на само „Цвѣтоносие“ дође нам за свештеника у Парац г. Єфта Јовановић капелан Диняшки, човек научен, трудољубив, кротак и пун љубави према цркви и народу, и тако мало по мало све се болѣ уређујемо и Богу хвала изгубити се и у туђе јато прелити се нећемо.

Славу србског просвѣтитеља св. Саве провели смо овако: Око 5 сати у јутру огласе три прангас празник просветитеља србског. Ако и небеше слободно звонити на јутрењу, ипак е наша мала у школском зданију смештена црквица дубком пуна била. На службу се звонило, вр господа свештеници греко-унитског вероисповеданија — негда бивши наши духовни пастири — смиловаше се и допустише те нам се звонило при одправљању св. литургије. На св. литургији говорио е наш врстни свештеник лепо поучение народу; после заамвонске молитве држали се освећени водиче и кољива; едан ученик приповедао е скупљеном народу „житие св. Саве“ и затим е говорило опет друго дете песму св. Саве „Збор зборила“ и певала се песма свето-савска. Том приликом освећена е икона св. Саве, којој е био ктитор господар Пера Јовановић школски старатељ. Дай Боже да се сви школски старатељи буду око школе тако трудили и старали као што споменути Пера Јовановић, па онда ће тек школа моћи напредовати а учитељ ће онда бар својски моћи радити посао свој на кои се посветио и одао! За време

*) Благодарени овој дружини на поклону учинџном, јављемо да се у име тога прилога за целу текућу 1867 годину шилџ Школски Лист на дар у 6 екземплара слѣдујућима Србским школама: Парацкој и Сирижкој у Банату, Градачкој у Босни, Перојској у Истрији; богословији у Баялуки у Босни; и учитељу Сирижком г. Вельку Поповићу.

богослуженя пуцале су прангие. Затим е у учительском стану држан народни обед на коме су напијане здравнице светлеме цару, св. Патријарху, преосвештенем владици нашем Антонију, и јошт едном родољубивом Србину, кога селяци наши из његових књижевних дела познају. После е г. свештеник са учителѣм резао колач, целивала се икона, и приложено е 22 ф. 74 н. од кобг смо прилога ради установити школски фонд за сироту децу.

Г. Петар Фодор Маџар бивши бележник, а сада економ парачки купио е 2 прангие и поклонио срб. парачкой православној цркви. Трећу прангию купио е цркви опет овдашњи житель Арсен Рацић ковач кои се упокоио трећи дан после св. Саве.

После подне скупио се опет народ, и пред учителѣвим станом младеж е играла коло до мрклог мрака.

К. Из Сомбора 10. Фебр. — Велика Катавасия, коју е пре-частни г. Димитрије Поповић, катихета у овдашњем краљ. јавном учительско-приправничком заводу србском, под 16. Јулија п. г. објавио да ће е штампати, ових е дана сасвим довршена. Чим се књиге повежу, одмах ће се разаслати предбројницима, којих преко 1300 имаде.

Ова књига износи пуних 17 штампаних табака велике осмине, а по избору и садржаю своје превазилази све дојкошњѣ књиге од ове струке, тако да ће се с њоме сваки ljubитель нашег красног поянја црквеног подпуно задовољити.

Иста књига моћи ће и по нашим светим црквама оскудицу на-докнадити, ер су у њој између осталого сви сѣдални, свѣтили и са хвалитним и еванђелским стихирама из осмогласника, сва величанија са изабраним псалмовима, и уобште све што се о великим празницима нашим у цркви пов. А што ће свакога особито обрадовати, то су у овој књизи духовне песме на два пуна табака наштампане, сасвим исправљѣне, допунѣне и за поянѣ као што треба удешене.

Што се на ову књигу и покрај садашњѣ оскудице наше толико пренумеранатѣ приявило, то е знак да е нашем народу ове струке књига добро уређена оскудевала. Цена е овој књизи 1 ф. а. в. На 7 књига предплаћених дае се само код издателя о с ма књига бадава, а на 20 предплаћених књига уступа се 20%.

Иначе могу се ове књиге добити, и то у Вел. Кикинди код г. Аркад. Варађанина учителя; у Н. Саду код г. Арона Михаиловића учи-теля; у Панчеву код г. Бранка Раића ђакона и србског ѣзика на ђкрал. надреалци учителя; у Руми код г. Арона Аршинова учителя, и у Те-мишвару код г. Ђуре Јовановића градског учителя.

 Због неке препоне од ц. кр. пошт. управе распослаће се бр. 3. „Пријатеља Србске Младежи“ заедно са 4. бровм.

Ланьски дужници озбиљно се позиваю, да се за 14 дана издуже.

Издае и уређуе Никола Ђ. Вукићевић.

Брзотиском Андрије Вагнера и друга.